

Yashil

IQTISODIYOT
va
TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

10
2023

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ilmiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 572 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayeich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasida professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liqin Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Qishloq xo'jaligida innovatsion xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, professor, Zaynutdinova Umida Djalalovna, dotsent	
O'zbekiston-Turkiya do'stligi	13
O'sman Mesten	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish.....	15
Akkulov Abdulaziz Uralboyevich, mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekiston Respublikasini "Yashil" iqtisodiyotga o'tish istiqbollari. Muammolar va yechimlar	19
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li, doktorant	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda yashil iqtisodiyotning o'rni	26
Sevara Yaxshimuratova Rustam qizi, assistent-o'qituvchi	
Sanoat barqarorligini ta'minlashda yashil energetikaning o'ziga xos xususiyatlari	29
Kadirov Abdumalik Matkarimovich	
Hududlarda yashil iqtisodiyotni rivojlantirish.....	36
Butaboyev Maxamadjon, kafedra professori, i.f.d.; Gaibnazarova Zumrat Talatovna, i.f.d., professor	
Republikamizda "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishda agroxizmatlarni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	42
Mirzayev Q. J., i.f.d., professor; Jonuzokov M. K., assistent o'qituvchi	
"Yashil" obligatsiyalarni muomalaga chiqarishning nazariy va amaliy jihatlari.....	46
E. I. Nosirov, i.f.n., dotsent	
Turizm sohasidagi loyihalarni kreditlash amaliyotini takomillashtirish	52
Matkabalova Dilorom Xalilullayevna, PhD	
Koreya Respublikasida yashil (eko) turizmning rivojlanish yo'nalishlari va muammolari.....	57
Islomova Dilrabo Salomovna, kafedra assistenti	
Moliyaviy menejment tizimini transformatsiyalashda raqamli marketing samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari	61
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich, PhD, dotsent	
Samarqand viloyati ekologik turizm salohiyatidan samarali foydalanish asosida ekoturizm klasterlarini shakllantirish.....	68
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi, i.f.b.f.d.; Axrorov Farxod Baxriddinovich, i. f. n.; Xo'jamov Bobur, tadqiqotchi	
Ichki turizmni rivojlantirishda davlatning o'rni.....	74
Dehqonov Burxon Rustamovich, tayanch doktorant	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlanishiga global trendlarning ta'siri	78
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., professor	
Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan.....	85
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna, PhD, docent; Maqsudov Orif Shakirovich, assistant	
Islomiy moliya instrumentlari (muzoraba va mushoraka) va ularni tijorat banklarida qo'llash.....	90
Madraximova Gulasal, dotsent; Safarova Nasiba, magistrant	
Mamlakatimizda "yashil iqtisodiyot" asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning o'ziga xos jihatlari	96
Mustafaqulov Yangiboy Bo'riqulovich, Todjimamatova Mashhura Erkinovna; Nurmatova Hilola A'zamovna; Berdieva Aziza G'anisher qizi; Egamberdieva Oydin Abror qizi	
Ways to Improve the Green Recovery in Uzbekistan by Investment and Trade.....	103
Nurbek Khalimjonov, assistant	
Evaluating the Path Towards Sustainable Tourism Development in the Republic of Uzbekistan	108
Khusniddin Egamnazarov	

Nexus Between Climate Change and Energy Consumption in Uzbekistan: A Time Series Analysis.....	112
Sarvar Mamasoliyev; Shodiyor Toxirov	
O'zbekistonda mice turizmini barqaror rivovlanishida qulay infratuzilma	118
Xalimova F. N., katta o'qituvchi	
Ichki turizmni rivojlantirishning ilg'or xorijiy tajribasi va uni	
O'zbekistonda qo'llashning iqtisodiy afzalliklari	121
Matkarimov Jahongir Shamuratovich, mustaqil tadqiqotchi	
Agroturizmni rivojlantirish orqali hududlarning barqaror rivojlantirish imkoniyatlari.....	128
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna, kafedra dotsenti	
Turizm sektorida milliy hunarmadchilik mahsulotlarining rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari..	132
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna, kafedra assistenti	
Роль религиозного туризма в экономике Узбекистана.....	138
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна, преподаватель	
Turistik sanoatining investitsion jozibadorligini boshqarish va samaradorligini baholash.....	145
Sa'dullayeva Gulnoza Sodiq qizi, PhD	
Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari.....	150
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li, doktorant	
O'zbekistonning "yashil iqtisodiy strategiyasi" va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari	153
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich, dotsent	
An Analysis of the Structure of Trade Between China and Uzbekistan.....	156
Cao Gang, PhD Candidate	
"Daka-TEX" MCHJ XKning marketing faolyatining takomillashtirish.....	166
Musyeva Shoira Azimovna, kafedra professori	
Mamalakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni.....	170
Ibragimov G'ayrat Ablaqulovich, PhD; Shukurova Nilufar Qahramonova, tadqiqotchi; Umirov Islombek	
Furkatovich, tadqiqotchi; Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li, tadqiqotchi	
MDH davlatlarida chorva va parandachilik o'sish dinamikasi	175
Abidov Abdujabbor Abduxamidovich, t. f.n., dotsent	
Tijorat banklarida foiz stavkaning likvidlilikka ta'siri	185
Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor	
O'zbekiston moliya bozorini jahon moliya bozoriga integratsiyalashuvining dolzarb masalalari.....	192
Burxanov Aktam Usmanovich, i.f.d., prof.; Xudoyqulov Xurshid Xurramovich, i.f.d., prof.	
O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishiga oid.....	197
Ruzibayev Jahongir Nodirovich	
O'zbekistonda ikkilamchi qimmatli qog'ozlar bozori hozirgi holati tahlili	200
Ro'ziqulov Abdimo'min Qussam o'g'li, mustaqil izlanuvchi	
Raqamli texnologiyalar orkali turizm industriyasini rivojlantirish usullari	206
R. P. Zarikeyev, mustaqil doktorant	
Korxonada iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda inson resurslaridan foydalanish amaliyoti.....	212
Abdualimov Ashraf Qurbonaliyevich, doktorant	
Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar	
va ular hisobining amaldagi holati	217
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna, doktorant	
O'zbekistonda oziq-ovqat bozori nazariy tahlili.....	222
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi, doktorant	
Sug'urta munosabatlarini takomillashtirishning istiqbollari.....	227
Abdutarapova Dildora Farxodjon qizi, doktorant	
Functions of Management in Education and Its Significance	237
Akhatova Shakhnoza Akram kizi, teacher	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishni yangicha	
usullarini o'rganishning ayrim dolzarb masalalari	241
Ametov Quvondik Mamatjanovich, mustaqil izlanuvchi	

Yog'-moy sanoati korxonalari kapitali rentabelligini oshirish yo'nalishlari.....	244
Amirzoda Hamrayev, katta o'qituvchi	
Banklararo to'lov tizimini raqamli iqtisodiyotdagi rolini oshirish choralari.....	250
Amonov Alisher, o'qituvchi	
Baholash faoliyatini raqamlashtirish istiqbollari.....	254
Bobirjon Aktamov, katta o'qituvchi	
Marketing xizmati samaradorligini baholashda PEST tahlil usulining ahamiyati va qo'llash imkoniyatlari.....	259
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li, katta o'qituvchi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining vujudga kelish zarurati, umumiy hisobotlarining tuzilishi va O'zbekistonning MHXSga o'tishida vujudga keladigan muammolar va ularni bartaraf etishning istiqbolli yo'nalishlari.....	265
Djurayeva Iroda Bahrom qizi, doktorant, o'qituvchi	
Samaradorlikni korxonada iqtisodiyotida tutgan o'rni.....	271
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi, PhD, katta o'qituvchi	
Avtomobil transporti korxonalarida amortizatsiya xarajatlari va uning hisobini takomillashtirish masalalari.....	275
G'anibayev Ilxomjon Shokiraliyevich, doktorant	
Turistlar statistik hisobini olib borish bo'yicha xalqaro standartlar va tajribalar tahlili.....	281
Jumanova Zilola To'ychiyevna, doktorant	
Tijorat banklari ipotekali kreditlarining qaytuvchanlik holatini barqarorlashtirish choralari.....	286
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li, kafedra o'qituvchisi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	290
M. Samiyeva, kafedra assisenti	
Assessment of the Economic Effectiveness of the Railway Transport System.....	294
Mannonov Shahruhmirza Abdurashidovich, independent researcher	
O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari.....	300
Nazarova Muslima Nazarovna, PhD, i.f.f.d., katta o'qituvchi	
Mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	307
Odilov Dilshodjon Tulqinovich	
Tashqi iqtisodiy faoliyatda axborot olish erkinligi.....	313
Qobulova Marvabonu, magistrant	
Ta'lim tizimi boshqaruvida "time menejmenti" texnologiyalarini qo'llash.....	318
Radjabova Gavxar Umarovna, kafedra dotsenti	
Improving Trade Effectiveness Through Merchandising: Theory and Practice.....	323
Ravshan Aliyevich Allayorov, Associate Professor	
An'anaviy moliya tizimidagi yangi yondashuv va yechimlar.....	326
Abrorov Sirojiddin, PhD; Bunyod Usmonov, PhD	
Ijtimoiy fondlar va maqsadli jamg'armalar faoliyatini takomillashtirish.....	332
Samiyeva Gulnoza Toxirovna, PhD, i.f.f.d.	
Tikuv-trikotaj korxonalarining brend jozibadorligini marketing strategiyalari asosida oshirish.....	339
Sh. Sh. Ziyayeva, katta o'qituvchi	
Surxondaryo mintaqasining ekoturizm salohiyati nuqtayi nazaridan baholash.....	344
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li, mustaqil tatqiqotchi	
Совершенство учета неиспользованных основных средств в Республике Узбекистан....	347
Усманов Фаррух Обитжонович, научный сотрудник кафедры	
An'anaviy moliya tizimining metodologik muammolari, shuningdek moliya tizimida yuz beruvchi inqirozlar va ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari.....	355
Xabibullayev Dadajon Ro'ziboyevich, stajor tadqiqotchi	
Dehqon xo'jaliklarida mahsulot yetishtirish samaradorligini oshirishda tomorqa xizmati klasterlarini takomillashtirish.....	362
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, kafedra professori; Ochilova Nargiza Akramovna, doktorant	

Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari.....	367
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li, doktorant; Raxmatov Ziyodullo Nosirovich, dotsent	
BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida kambag'allikni qisqartirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari.....	370
Yusupov M. S., PhD	
Мировые финансовые центры точки роста экономики.....	376
Абдуллаев Анвар Фархадович, PhD., доцент кафедры	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy ijtimoiy qarashlaridagi umumiylik va xususiylik.....	382
Аброрхон Асатуллоев Асатуллоевич, PhD	
Математическое обоснование вычисления моды и медианы в статистике.....	386
Бердикулова Ирода Райимкуловна, старший преподаватель; Усманов Шахзод Шохрухович, студент	
Yirik soliq to'lovchi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishda soliq ma'murchiligining istiqbollari.....	397
G'aniyev Shaxriddin Vohidovich, i. f. d., Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich, PhD	
Sog'lomlashtirish turizmi klasterlari faoliyatida innovatsion faoliyatni boshqarishning kross-innovatsiyalar asosidagi modeli.....	402
G'ofurov Azizbek Umarjonovich, mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklari faoliyatidagi kredit risklarini boshqarishni takomillashtirish yullari.....	407
J. Y. Isakov, i.f.d, professor	
Mehnat bozorining raqamlashgan iqtisodiyotdagi statistik masalalari.....	412
A. Abduvohidov, i. f. d., professor	
Davlat oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini yuritish.....	414
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich, PhD	
Актуальная ситуация в сегменте теневой экономики в Республике Узбекистан.....	419
Кошанов Абдимурат, независимый исследователь	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari.....	423
Qurbonova Shaxrinoz, doktorant	
Erkin iktisodiy hududlarda investitsion faollikni oshirish masalalari.....	427
Qilicheva Kamola Muzaffarovna, mustaqil tadqiqotchi	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	432
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich, erkin izlanuvchi	
Sug'urtada assistans xizmatlarini takomillashtirish.....	440
Maxmudov A. M.	
Цифровизация бухгалтерского учета.....	446
Мирсодикова Дилобар Дилшод кизи, самостоятельный соискатель	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish.....	452
Nasurova Kamola Ravshanovna, PhD	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	458
Нуриллаев Рахмат Ярашевич, к.с.х.н., доцент; Нуриллаев Шердил Жамолiddин угли, магистр	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari.....	463
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Uy-joy fondi boshqaruvini samarali tashkil etish.....	467
Berdiyeva Dilfuza Axatovna, PhD, dotsent	
Экономика знаний как высший ступень развития инновационной экономики.....	473
Хасанхонова Нодира Исаметдиновна, PhD	
Kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi.....	478
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna, iqtisod fanlari nomzodi	
Tijorat banklarida investitsion kreditlash amaliyotini rivojlantirishda auditning xususiyatlari.....	488
Suleymanov Farrux Raximjonovich, mustaqil izlanuvchi	

Комплексный анализ хозяйственно-экономической деятельности и устойчивости АО "Узавтосаноат"	494
Туйчиев Комилжон Лазизович, доцент кафедры	
Экономическая сущность и важность повышения эффективности производства каракулеводческой продукции	500
Тулкин Хайтмуродович Фармонов, профессор; Нуриллаев Жамолiddин Ярашевич, докторант	
О'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	506
O'ktamova Nozima Narzulla qizi, PhD, kafedra dotsenti	
Инновационные методы энергосбережения как способ повышения конкурентоспособности предприятия	510
Хамдамова Гавхар Абсаматовна, к.э.н., профессор	
Hudud sug'oriladigan yerlarida suv resurslaridan foydalanish holati tahlili	515
Shohujayeva Zebo Safoyevna, i. f.n., professor, katta ilmiy xodim	
Hududlarning moliyaviy-investitsion salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari	520
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, kafedra dotsenti i.f.d.	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar faoliyatining axborot tizimlarini samarali tashkil qilish	528
Yuldashev Furqat Nurilloevich, doktorant	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida elektron biznesni rivojlantirish yo'llari	531
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, PhD; Akramov G'ayrat Otabek o'g'li, talaba	
An Analysis of Green Taxation and Its Effect on Economic Growth	537
Fayzieva Nargiza Rabimovna, PhD	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy jihatlari	544
Qurbonov Jasurbek Pozilovich, kafedra dotsenti	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm industriyasining rivojlanishi va istiqboli	547
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich, PhD, kafedra dotsenti	
O'zbekistonda energetika korxonalarini faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili	551
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna, mustaqil tadqiqotchi	
O'rta Osiyo davlatlarida rekreatsiya turizmi	555
Shaymanova Nigora Yusupovna, doktorant	
Korxonalar investitsiyalari xususidagi ilmiy-nazariy yondashuvlar va qarashlar evolyutsiyasi	559
Eshqo'ziyev Oxunjon Oybek o'g'li, doktorant	
O'zbekiston sanoatining rivojlanish tendensiyalari, muammo va yechimlari	566
Shavqiyev Erkin, i. f. n.	
Respublikamizda qimmatli qog'ozlar bozorini raqamlashtirishning o'ziga xos jihatlari	572
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich	
Turistik resurslarning salohiyatdan samarali foydalanishning nazariy asoslari	576
Alimardonova Zebuniso Mamarajabovna	

RESPUBLIKAMIZDA QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORINI RAQAMLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI

Xojiyev Jaxongir Dushabayevich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, "Moliya" kafedrası v.b., dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqola qimmatli qog'ozlar bozorini raqamlashtirishning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganishga yo'naltirilgan. Bugungi kunga kelib, qimmatli qog'ozlar bozorini raqamlashtirish bu sohaga ko'plab vositalarni olib keldi. Ular yordamida sohada axborotni himoya qilish tufayli samaradorlik, shaffoflik oshadi va firibgarlik ehtimoli kamaydi.

Kalit so'zlar: Qimmatli qog'ozlar bozorini raqamlashtirish, qimmatli qog'ozlar bozori infratuzilmasi, raqamlashtirish, firibgarlik, oshkoralik, qimmatli qog'ozlar bozorida axborotni himoya qilish.

Abstract: This research is focused on the study of the peculiarities of digitization of the market of valuable shells. To date, the digitization of the securities market has brought many tools to the industry. With them, due to the protection of information in the field, efficiency, transparency increase and the likelihood of fraud decreased.

Key words: Digitization of the securities market, securities market infrastructure, digitization, fraud, transparency, information protection in the securities market.

Аннотация: Настоящая статья направлено на изучение особенностей цифровизации рынка ценных бумаг. На сегодняшний день цифровизация рынка ценных бумаг принесла в отрасль множество новых инструментов. Благодаря им повышается эффективность, прозрачность и снижается вероятность мошенничества, за счет защиты информации в отрасли.

Ключевые слова: Цифровизация рынка ценных бумаг, инфраструктура рынка ценных бумаг, цифровизация, мошенничество, прозрачность, защита информации на рынке ценных бумаг.

KIRISH

Bugungi dolzarb zamonda muhim mavzulardan raqamli texnologiyalar barcha sohalarga va odamlar hayotiga jadal kirib boryapti. Mamlakatimizda ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish eng muhim vazifaga aylangan. Prezidentimizning 2020 yil 28 apreldagi "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarorida 2023-yilga borib raqamli iqtisodiyotning mamlakat yalpi ichki mahsulotidagi ulushini 2, ushbu sohadagi xizmatlar hajmini 3 baravar oshirish, ular eksportini 100 million AQSh dollariga etkazish vazifasi qo'yilgan [1].

Shu o'rinda raqamli iqtisodiyot tushunchasiga to'xtalib o'tsak. Bu o'zaro bog'liq bo'lgan ishlab chiqarish, taqsimlash, almashish, iste'mol qilish va boshqaruv jarayonlarining (insonlararo, mashinalararo, bulutlar va katta hajmdagi raqamlar (BIG DATA) orqali) raqamli texnologiyalar hamda internet yordamida ma'lumot almashinishni optimallashtirish orqali katta foyda ko'rishga qaratilgan faoliyatdir.

Shu o'rinda alohida qayd etib o'tish kerakki, yangi bir uyg'onish davri - uchinchi Renessansga poydevor qo'yilayotganligi istiqbolimizning ulug'vorligini namoyon etadi. Ilmsiz, ma'rifatsiz jamiyat va mamlakat taraqqiyotini tasavvur qilish mushkuldir.

Zamonaviy dunyoni hayotning barcha sohalarini, shu jumladan qimmatli qog'ozlar bozorida savdoni osonlashtirgan axborot va raqamli texnologiyalarsiz tasavvur qilish qiyin. Fond bozori yoki qimmatli qog'ozlar bozori bu uning ishtirokchilari o'rtasida qimmatli qog'ozlarning muomalasi va chiqarilishi bilan o'zaro bog'liq bo'lgan iqtisodiy munosabatlar majmuasidir. Qimmatli qog'ozlar bozori insoniyatning ulkan yutuqlaridan biridir. Nisbatan yaqinda paydo bo'lgan qimmatli qog'ozlar bozori tez vaqt ichida butun davlatlar, yirik korporatsiyalar va

xususiy investorlarning rivojlanishi o'ziga qamrab, bugungi iqtisodiyotning ajralmas elementiga aylandi.

Hozirgi vaqtda raqamlashtirish iqtisodiyot va moliya bozorining muhim hamda ajralmas qismidir. Ichki fond bozoriga tobora ko'proq kiritilayotgan yangi ilg'or texnologiyalar, globallashtirish yangi moliyaviy vositalarning shakllanishiga olib keldi.

Shu bilan birga bugungi kunda mamalakatimizda fond bozorining rivojlanishiga to'sqinlik qiladigan asosiy sabablardan biri bu: bozor infratuzilmasi zamonaviy axborot-kommunikatsiya tizimlari bilan etarli darajada ta'minlanmaganligi va ushbu sohadagi mahalliy tizimlarning imkoniyatlaridan samarasiz foydalanilayotganligidir.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Moliyaviy bozorni aniqlash uchun ba'zi rus iqtisodchilarining ushbu jarayon yuzasidan fikrlarini ko'rib chiqish kerak. Shunday qilib, Суэтин А.А. (2004) Rossiya hukumati qoshidagi Moliya akademiyasining professori, "Moliyaviy bozor — moliyaviy kapitalni sotib olish va sotish amalga oshiriladigan joy-pul", deb hisoblaydi.

Professor Красавина Л.Н. (2008) moliya bozori "(funktional nuqtai nazardan) ekanligini ta'kidlaydi... qayta ishlab chiqarishning uzluksizligi va rentabelligi uchun pul kapitalining to'planishi va tarmoqlararo qayta taqsimlanishini ta'minlaydigan bozor munosabatlari sohasi". Shuning uchun, uning fikriga ko'ra, moliya bozorining keng ta'rif, jumladan, uning barcha segmentlari — fond, kredit, valyuta, sug'urta.

Рудый К. В. (2004) moliyaviy bozorni "moliyaviy resurslarni safarbar qilish va qayta taqsimlash mexanizmini amalga oshirishni ta'minlaydigan bozor iqtisodiy munosabatlari va institutlarning jamiyati" deb ta'riflaydi.

Professor Быкова Н.И. (1999) (Sankt-Peterburg iqtisodiyot va moliya universiteti) moliyaviy bozorni jamg'arma yoki vositachilar mulkdorlaridan qarz olish va ularni boshqa shaxslarga muayyan haq evaziga taklif qilish yo'li bilan iqtisodiyotda vaqtincha bo'shayotgan mablag'larni tartibga soluvchi va boshqaradigan bozor munosabatlarining maxsus sohasi deb biladi.

Родионовой В.М. (1995) Moliyaviy bozor, shuningdek, qarzdorlar va qarzdorlar o'rtasida talab va taklif asosida vositachilar yordamida kapitalni taqsimlash mexanizmi sifatida tushuniladi. Moliya nazariyasi sohasidagi mutaxassislar moliyaviy bozorni pul operatsiyalarining o'ziga xos sohasi sifatida belgilaydilar, bu erda bitim obyekt aholidagi, xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning va davlat tuzilmalarining foydalanuvchilarga qimmatli qog'ozlar yoki kreditlar shaklida berilgan erkin mablag'lari hisoblanadi.

Moliyaviy va kredit entsiklopedik lug'atda biz quyidagi formulani topamiz: bu kredit kapitalari bozorining bir qismi bo'lib, unda qimmatli qog'ozlarni sotib olish va sotish shaklida kreditorlar va qarz oluvchilar o'rtasida kapitalni qayta taqsimlash mavjud.

"Moliyaviy bozor" tushunchasi bilan birga "Kapital bozori" tushunchasi ham moliyaviy bozorga o'xshash yoki uning tarkibiy qismi sifatida ishlatiladi. Moliya promarksist nazariyasi nuqtai nazaridan "kapital bozori" (yoki "kredit kapitalari bozori") atamasi ko'proq haqiqatdir moliya belgilari va moliya bozorining mohiyati o'rtasidagi ziddiyatni bartaraf etadi. Biroq, zamonaviy monografiya va davriy adabiyotlarda "moliyaviy bozor" atamasi hamma joyda keng tarqalgan bo'lib, bu G'arb iqtisodiy fikrining ta'siri va ba'zan to'g'ridan-to'g'ri tarjima (ingliz. — financial market).

Дворецкая А.Е (2007) kapital bozori moliya bozorining institutsional qismi, iqtisodiy agentlarning rivojlanish va o'sish uchun pul resurslariga bo'lgan ehtiyojlarini ta'minlash maqsadida uzoq muddatli xususiyatga ega bo'lgan moliyaviy aktiv sifatida pul mablag'lari oqimi bilan bog'liq munosabatlar sohasi ekanligi isbotlangan. Biz kapital bozorini moliyaviy bozorning ajralmas qismi sifatida hisobga olgan holda shunga o'xshash pozitsiyaga egamiz.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqot mobaynida ilmiy tahlilning umumiy uslublari, shuningdek, maxsus statistik uslublar: anketa orqali tekshirish, statistik guruhlash, tanlanma kuzatish, iqtisodiy indekslar, dinamika qatorlari, korrelatsion-regression tahlil va boshqa usullardan keng foydalanilgan.

Tahlil va natijalar. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 13 apreldagi "Kapital bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PF - 6207 Farmoni asosida yuqoridagi kamchiliklarni bartaraf etish maqsadida 2021-2023 yillarda kapitalni rivojlantirish dasturi tasdiqlandi[2]. Dasturning asosiy yo'nalishlari qo'yidagilardan iborat:

- emitentlar sonini ko'paytirish;
- korporativ boshqaruvni takomillashtirish orqali yangi moliyaviy mahsulotlar(xizmatlar)taklifini oshirish;
- kapital bozorining huquqiy masalalari va nazoratini tokomillashtirish;
- investorlar bazasini ko'paytirish va aholining moliyaviy savodxonligini oshirish;
- kapital bozorida axborot-texnologiyalardan foydalanishni takomillashtirish.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, qimmatli qog'ozlar bozorini, kapital bozorini rivojlantirish dasturini muvaffaqiyatli amalga oshirishning eng muhim shartlari va kafolatlari uni raqamlashtirishdir, Bu raqamli iqtisodiyot va elektron pullarning eng ilg'or texnologiyalarini ishlab chiqish hamda ulardan foydalanishdir. O'zbekiston hukumati jahon iqtisodiyotining rivojlanayotgan raqamli makonida raqobatbardosh pozitsiyalarga erishish uchun butun iqtisodiyotni raqamlashtirish va raqamli o'zgartirish jarayonlarini tezlashtirish zarurligini anglamoqda.

2020 yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni bilan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi tasdiqlandi va izchil amalga oshirilmoqda [3]. Hujjatni qabul qilishdan maqsad zamonaviy voqelikni hisobga olgan holda raqamli iqtisodiyotga muvaffaqiyatli o'tishdir. Hujjatga muvofiq, telekommunikatsiya, davlat xizmatlari, iqtisodiyotning real sektori, sog'liqni saqlash, davlat kadastri va boshqalarga raqamli texnologiyalarni joriy etish bilan bog'liq uzoq muddatli masalalarni hal etish belgilab olingan.

O'zbekiston qimmatli qog'ozlar bozorida raqamli texnologiyalardan tobora ko'proq foydalanilmoqda. Shunday qilib, mamlakatimizning barcha hududlarida 100 dan ortiq brokerlik idoralari va filiallari ega bo'lgan O'zbekiston fond bozoridagi asosiy savdo maydonchasi bo'lgan "Toshkent" Respublika Fond birjasi zarur jihozlar, aloqa infratuzilmasi, shuningdek, Yagona dasturiy-texnik vositalar bilan jihozlangan.

Qimmatli qog'ozlar Markaziy depozitariysi o'z mijozlariga keng ko'lamlı depozitariy va tegishli xizmatlarni taqdim etmoqda, birja savdo maydonchalarida va "Elsis SAVDO" elektron birjadan tashqari savdo tizimida tuzilgan qimmatli qog'ozlar operatsiyalari bo'yicha hisob-kitoblarni yuritilishini ta'minlamoqda. Shu bilan birga, barcha tranzaktsiyalar elektron shaklda amalga oshirilmoqda.

Shu bilan birga, qimmatli qog'ozlarni hisobga olish va saqlash, qimmatli qog'ozlar savdosi, qimmatli qog'ozlar bozorida kliring operatsiyalari uchun ko'p funktsiyali mexanizmni ta'minlaydigan milliy dasturiy mahsulot mavjud emas.

Qimmatli qog'ozlar bozorini raqamlashtirish uning ishtirokchilari faoliyati davomida yuzaga keladigan ko'plab muammolarni, shu jumladan internetning rivojlanishi bilan tobora kengayib borayotgan firibgarlikni oldini olishga qodirdir. Hozirgi vaqtda moliya bozorida faol raqamlashtirish jarayonida xavfsizlikni ta'minlaydigan ko'plab texnologiyalar mavjud. Bular blokcheyn, RegTech, SupTech, bulutli texnologiyalar, shuningdek masofadan identifikatsiya qilish va autentifikatsiya qilish tizimi.

Eng so'nggi blokcheyn texnologiyasining paydo bo'lishi inqilobga sabab bo'ldi va qimmatli qog'ozlar bozorida huquqiy tartibga solish yondashuvlarining muqarrar o'zgarishini keltirib chiqardi. Ushbu texnologiya qimmatli qog'ozlar bozori ishtirokchilariga qo'shimcha xavfsizlik, bitimlarning shaffofligini kafolatlaydi, shuningdek moliyaviy vositachilarning an'anaviy ishtirokini ozod qilish orqali investorlarni xarajatlardan qutqardi. Bir tomondan, blokcheyn tarqatilgan ma'lumotlar bazasi va boshqa tomondan, ushbu texnologiya tomonlar o'rtasida qiymatni o'tkazish vositasidir. Qimmatli qog'ozlar bozorida qadriyatlar-bu bitimlar to'g'risidagi ma'lumotlar, mulkchilik huquqlarini qog'ozga o'tkazish va boshqalar. Bunday tizimni buzish jismonan mumkin emas, chunki ma'lumotlar bazasi ma'lumotlari bir vaqtning o'zida tizimning barcha a'zolariga tarqatiladi va xakerlik uchun barcha tashuvchilardan noyob parolni olish kerak bo'ladi. O'z navbatida, ushbu texnologiya tufayli axborot uzatishning butun yo'li bo'ylab foydalanuvchilar qiymat bitimi qaysi bosqichda amalga oshirilayotgani, operatsiya kim tomonidan va qancha miqdorda amalga oshirilganligi haqida ma'lumot olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu mexanizmlar firibgarlik ehtimolini yo'q qiladi va ma'lumotlar shaffofligini oshiradi. Bundan tashqari, blokcheyn orqali amalga oshiriladigan barcha operatsiyalar qaytarib bo'lmaydi, foydalanuvchiga qarshi firibgarlik varianti operatsiyani amalga oshirish majburiyatida chiqarib tashlanadi va tarqatilgan ma'lumotlar bazasi ma'lumotni bitta markaz ishtirokisiz saqlash va tarqatishni kafolatlaydi. Natijaja moliyaviy operatsiyalarni xavfsiz, mustaqil ravishda amalga oshirishga imkon beradi.

SupTech - bu Big Data kabi innovatsiyalar yordamida moliyaviy bozorlarni boshqarish imkonini beruvchi ilg'or texnologiya. Ushbu texnologiya ma'muriy jarayonlarni avtomatlashtiradi, ularni osonlashtiradi, hisobotlarning shaffofligini oshiradi, shuningdek qimmatli qog'ozlar bozoridagi jarayonlarni raqamli formatga aylantiradi.

RegTech - texnologiyasi innovatsion texnologiya bo'lib, u moliya bozori regulyatorining qarorini amalga oshirish maqsadida samarali, ishonchli, xavfsiz iqtisodiy qarorni amalga oshiradi. Bu moliyaviy bozor regulyatorining qarorlarini amalga oshirish uchun samarali, ishonchli, xavfsiz iqtisodiy echimni amalga oshiradigan texnologik yangilik, bu texnologiya moliya bozorlarida, bank sektorida va nokredit moliyaviy tashkilotlarda shaffoflikni oshirishga yordam beradi [4]. Misol sifatida kompleks nazorat, hisobotlarni tayyorlash va topshirish tartib-qoidalarini avtomatlashtirish, shubhali faoliyatni aniqlash va firibgarlikning oldini olish kabilarni keltirish mumkin.

Bulutli texnologiyalar uzoq vaqtdan beri iqtisodiy muhitda qiziqish uyg'otmoqda. Ushbu texnologiyalar tobora ko'proq biznes vakillarini jalb qilmoqda. Bulutli texnologiyalar hozirda iqtisodiyotning turli sohalarida qo'llanilmoqda, ham davlat, ham xususiy biznes muhitiga chuqurroq kirib bormoqda. Ayniqsa investitsion kompaniyalar bulutli texnologiyalarni faol ravishda amalga joriy qilmoqdalar. Natijada bozor funktsiyalariga o'xshash ko'plab funktsiyalarning bajarilishini ta'minlaydilar. Bular kreditorlar va investorlar oldida tashkilotlarning manfaatlarini tijorat loyihalariga sarmoya kiritish, tegishli kreditlar va loyihalarga investitsiyalarni qidirishda investorlar va kreditorlarning manfaatlarini ifoda etish orqali moliyaviy resurslarni jalb qilishdir. Bulutli dasturlar IT xarajatlarini, kapital xarajatlarni kamaytirish, bozorga yangi mahsulotlarni chiqarishni tezlashtirish va ma'lumotlar xavfsizligini oshirish imkonini beradi.

Yagona identifikatsiya va autentifikatsiya tizimi, ushbu texnologiya jismoniy va yuridik shaxslarga qim-

matli qog'ozlar bozorida masofadan turgan holda operatsiyalarni amalga oshirishga imkon beradi. Qimmatli qog'ozlar bozorida ushbu texnologiya bilan ishlash uchun umumiy foydalanishdagi bir qator ma'lumotlarni taqdim etishingiz kerak, bu esa o'z navbatida bozorning shaffofligini oshiradi va firibgarlik ehtimolini kamaytiradi.

Yaqin-yaqinlarga fond bozorida savdoni faqat odamlar amalga oshirdilar, bular savdo uchun alohida ochilgan hisobvaraqda pul massasini boshqargan treyderlar edi. Brokerlar buyurtmalarni qondirishlari kerak edi, treyder esa ularni qimmatli qog'ozlar savdosi uchun sotishlari kerak edi. Maxsus dasturlar yordamida treyderlarning savdo samaradorligi sezilarli darajada oshdi, bunday dasturlardan foydalanadigan ushbu savdo tizimlari savdoda ancha muvaffaqiyatli va etakchi o'rinni egallaydi [5].

Bugungi kunda Internet-treying ayniqsa dolzarbdir, u qimmatli qog'ozlar bozorining ajralmas qismi hisoblanadi. Ushbu tizim o'zida internet orqali qimmatli qog'ozlarni sotish va sotib olishdir. Banklar va brokerlik kompaniyalari xususiy investorlarga xizmat ko'rsatadilar (ular mijozlarga onlayn savdodan foydalanish imkoniyatini ham taqdim etadilar). To'g'ridan-to'g'ri internet treying tobora ko'proq kichik investorlarni jalb qilmoqda (ular ilgari broker bilan ishlashning murakkab tartibidan qo'rqishgan va brokerlar, o'z navbatida, katta qiziqish bildirmagan, chunki ularning xizmati juda qimmatga tushadi), chunki uning asosiy xususiyati qimmatli qog'ozlar sotib olish va sotish bo'yicha bitimlarning soddaligidir. Birja bozorida savdo robotlari (avtomatlashtirilgan savdo tizimi) - bu tez rivojlanayotgan texnologiya bo'lib, u kotirovkalarning harakatini kuzatishga qodir, o'zi fond bozorida operatsiyalarni amalga oshiradi, hamrohlik qiladi va yopadi. Ushbu tizim algoritimga muvofiq ishlaydi, savdo roboti bitim davomida qaror qabul qilish vakolatlarini operatorga o'tkazadigan, shuningdek, inson aralashuvisiz savdoni to'liq amalga oshiradigan signalizatsiya qurilmasi bo'lishi mumkin.

O'z navbatida qimmatli qog'ozlar bozorida ba'zi bir muammolar ham mavjud bo'lib, ulardan eng muhimi, elektron raqamli imzolarda standartlarning yo'qligi. Hozirgacha bu sohaga fuqarolar tomonidan ham ishonchsizlik mavjud. Hamma ham raqamli texnologiyalarga o'tishga tayyor emas. Sababi ko'pchilik bu texnologiyalarning mazmun mohiyatini tushunmaydilar. Bu esa aholining moliyaviy savodxonligining umumiy darajasini oshirish kerakligidan dalolat beradi. Yana bir muhim muammo-raqamli qonunchilikning yo'qligi. Yaqin-yaqingacha raqamli iqtisodiyotning ijobiy tomoni shunda edi-ki, u Qonunchilik bilan cheklanmagan - me'yoriy-huquqiy baza yo'q edi, ya'ni u hech qanday tarzda tartibga solinmagan edi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi bilan qo'shimcha xavflar paydo bo'ldi, harakatlarni raqamli iqtisodiyot uchun me'yoriy-huquqiy baza yaratishga yo'naltirish kerak [6].

Xulosa va takliflar. Shunday qilib, qimmatli qog'ozlar bozori infratuzilmaga muvaffaqiyatli kiritilgan turli xil innovatsiyalar va texnologiyalar bilan ajralib turadi, bu esa ishlashni yanada yaxshi va xavfsizroq qiladi. Raqamlashtirish muqarrar ravishda hayotning barcha sohalarida o'zgarishlarga olib keladi, bu yangi bosqichlarga o'tish va boshqarish, axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali tovarlar va xizmatlar ishlab chiqarishdir. Hozirgi vaqtda raqamli iqtisodiyot barcha sohalarida iqtisodiy o'sish, YaIM, farovonlik va uy xo'jaliklarining mahsuldorligiga ta'sir qiluvchi asosiy omil hisoblanadi. Raqamlashtirish butun fond bozori tizimini qayta shakllantirmoqda. Eng katta foyda olish va fond bozorini rivojlantirishga hissa qo'shadigan qimmatli qog'ozlar savdosining so'nggi usullari paydo bo'ladi, uni raqamlashtirish strategiyasi, albatta, ijobiy natijalarga erishishga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 28 апрель 2020 йилдаги "Рақамли иқтисодиёт ва электрон ҳукуматни кенг жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-4699-сон қарори // <https://lex.uz/docs/4800657>
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 13 апрель 2021 йилдаги "Капитал бозорини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида" ги ПФ-6207-сон Фармони // <https://lex.uz/docs/5371091>
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 5 октябрь 2020 йилдаги "Рақамли Ўзбекистон – 2030" стратегиясини тасдиқлаш ва уни самарали амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги ПФ-6079-сон Фармони // <https://lex.uz/docs/5030957>
4. Основные направления развития финансового рынка Российской Федерации на период 2019-2021. [Электронный ресурс], 2019. Режим доступа: http://fcsm.ru/Content/Document/File/71220/main_directions.pdf
5. Карпова С. Г., Селезнев И. А. О развитии инновационных проектов и цифровой экономики ЕАЭС: возможности, вызовы и риски // Социальногуманитарные знания. 2018. No 3. С. 112—123.
6. Динамика развития национальной экономики в условиях цифровизации: стратегические и институциональные факторы / Т.И. Либберман, Е.Ю. Коротаева, Е.С. Татарина [и др.]. Елец, 2018. С. 57—72.
7. Суэтин А. А. (2004) Международный финансовый рынок. — М.: Кнорус, 2004. — С. 28.